

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniki prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXI. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 10. OKTOBRA (OCT. 10), 1938 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 198 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Nemčija dobi sporne sudetske distrikte brez plebiscita

Bivši zavezniki Češkoslovaške pravijo, da plebiscit ni potreben. Goering odpotoval v Sudetsko, da prevzame kontrolo nad industrijami. Hitler povabi velesile na razorožitveno konferenco. Glasilo nemške armade se hinavsko joka nad usodo češke republike in izraža upanje, da bo Beneša nasledil mož, ki bo uglasil pot kooperaciji med Nemci in Čehi

Berlin, 8. okt. — "Na 10. oktobra bo na zadnjem kosu sudetskega ozemlja zavihrala nacistična zastava," je dejal Hitler v svojem govoru v Jaegerndorfu po triumfalnem vkorakanju v četrti sudetski cono, ki jo je njegova armada včeraj zasedla. Petri bodo nemške čete vkorakale v peto cono, katero je mednarodna komisija poklonila Hitlerju. Ozemlje, ki ga dobi Nemčija, obsega 11,500 štirjaskih milj. eno petino Češkoslovaške.

V peti coni, kjer so Čehi potiskani z Nemci, bi moral biti napisan plebiscit v smislu monarhizma, pri katerem naj bi prebivalci odločili, ali bodo spadali, toda mednarodna komisija, v kateri imajo večino Nemčija, Anglija, Francija in Italija, pravi, da je plebiscit nepotreben. Dr. Vojski Mastny, češki poslanik v Berlinu in član te komisije, je včeraj odletel v Prago in informiral svojo vladu o odloku komisije. Ker je češka vlada uverjena, da bi angleške, francoske in italijanske čete, ki so imele nadzorati plebiscit na podlagi monarhizma, opravile svoje službo v prilogi Nemčiji, je izgubila vse zaupanje v nepristranost plebiscita. Kakor so premierji teh držav sprejeli, kar je Hitler zahteval, tako bi tudi komisija poslušala ukaz iz Berlina, čeprav na spornem ozemlju živi 727,000 Čechov.

Trnje v šopu rož, ki ga je neki oboževalec Hitlerja vrgel v avtomobil, v katerem se je Hitler vozil po glavni cesti Jaegerndorfa, je razpraskalo diktatorjev obraz. Praske so bile neznatne, toda nacistične avtoritete so bile vseeno alarmirane in so takoj prepovedale metanje rož.

Berlin, 8. okt. — Maršal Hermann Goering, letalski minister in administrator gospodarske četrtletke, je odpotoval v Sudetsko, da prevzame kontrolo nad industrijami. V Berlinu se zdaj širijo govorice, da bosta Nemčija in Češkoslovaška rešili vprašanje, kateri državi naj spadata kraji z mešanim prebivalstvom brez plebiscita.

Istčasno je Hitler naznanil, da sestavlja nov razorožitveni načrt. Ta naj bi tvoril podlago mednarodnim pogajanjem med pomirjenimi Evropejci. Ko bo nemška okupacija sudetskih krajev tridesena, bo Hitler povabil Anglijo, Francijo in Italijo, naj se pridružijo Nemčiji v diskusiji o razorožitvi in ekonomskih problemih.

Mednarodna komisija, ki nadzira okupacijo Sudetske, poroča o uspehih. Glavne ovire so bile odstranjene in prihodnji teden bo šla na delo, da uredi nove meje. Člani komisije pravijo, da jim gredo na roko tako nemške kakor češke avtoritete in da je bojazen pred konflikti izginila.

Boersenzung, glasilo nemške armade, zdaj toči krokodilove solze nad usodo Češkoslovaške. "Mi dobro vemo, kaj se godi v srcih čeških patriotov," piše ta list. "Razumemo češko ljudstvo in njegovo bolelost. Neizprosen in nepremakljiv zakon zahteva, da morajo Nemci in Čehi živeti skupaj, če to hočejo ali ne. Prišel bo čas, ko bosta dva naroda povezana gospodarsko."

ako. Bodoča kooperacija med Nemci in Čehi zavisi v glavnem od moža, ki mu bodo Čehi podelili najvišjo pozicijo.

Naval na palačo dunajskega kardinala

Apel na katoliško mladino razkačil nacije

Dunaj, 9. okt. — Drhal več tisoč nacijske je sinoči udrla v palačo kardinala Innitzerja, razbila vrata in okna ter zmetala pohištvo na trg pred katedralo in ga zaglala. Uničila je tudi slike in kipe svetnikov. Izgredniki, med katerimi jih je bilo mnogo v nacističnih uniformah, so navalili na palačo z vzkliki: "Izročite nam črnega psa Innitzerja, da ga raztrgamo na kose" in "Pobijmo vse duhovnike."

Policija in vojski niso motili izgrednikov, ko so razbijali pohištvo. Pozneje, ko so opravili svoje delo, so šele razpršili drhal in zasedli kardinalovo palačo.

Nacije je razkačila kardinalova pridiga, v kateri je protestiral proti nacističnemu vmešavanju v cerkvene zadeve in pozival mladino, naj ostane zvesta cerkvi, pa naj pride karkoli. Innitzer se je nahajal v svoji palači, ko so jo naciji naskočili. Drobne šipe od okna, ki so ga naciji razbili, je ranil kardinala.

Kardinalova pridiga in poziv mladini kažeta, da se je obrnil proti nacijem. Ko je Hitler okupiral Avstrijo, je Innitzer podprl diktatorja v imenu katoliške cerkve in mu slovesno obljubil lojalnost avstrijskih katoličanov. Nekateri so ga zaradi tega ostro kritizirali.

Evidenca o nacistični špionaži v Washingtonu

New York, 8. okt. — Ameriška komisija, ki je bila poslana v Nemčijo, da dobi podatke o nacistični špionaži v Ameriki pri dr. Ignacu Grieblu, ki je prej bival v New Yorku, se je vrnila domov na parniku Evropa. Eden izmed članov komisije je izjavil, da so bili vsi podatki o špionaži poslani v Washington. Člani komisije so Lester Dunigan, John W. Burke in George C. Dix.

Ameriška univerza vabi Beneša

Providence, R. I., 8. okt. — Uprava tukajšnje univerze Brown je ponudila dr. Edvardu Benešu, ki je zadnji sredo resigniral kot predsednik Češkoslovaške, profesorsko službo. Obljubila mu je, da mu plačala tudi vozno, če pride v Ameriko. Dr. Henry M. Wriston, predsednik univerze Brown, je dejal, da bi tudi nekatere druge ameriške univerze rade dobile Beneša.

ako. Bodoča kooperacija med Nemci in Čehi zavisi v glavnem od moža, ki mu bodo Čehi podelili najvišjo pozicijo.

Domače vesti

Milwaukee, 8. okt. — Rojak Frank Surla je bil zadnje dni okraden za vsoto \$1990, katero je hranil v svojem stanovanju. Surla sluti, da mu je denar vzel nekdo, ki so mu bile razmere v njegovem stanovanju dobro znane. — Rojak Frank Schneider je pri primarnih volitvah dobil 1047 glasov. Kandidiral je za poslance v državni zbornici.

Nov grob v St. Louisu
St. Louis, Mo. — Dne 29. sept. je tu umrl Ignac Trost, star 60 let in doma iz Lozice nad Vipavo na Primorskem. V Ameriki je bil 35 let in tu zapuščal ženo, v stari domovini pa dva brata in sestro.

Zlata poroka v starem kraju
Lorain, O. — Frank Gradišek je prejel veselo vest, da njegova oče in mati v starem kraju, v Senožeti, obhajata ta mesec petdesetletnico svojega zakonskega življenja ali zlato poroko. Oba sta še zdrava in čvrsta. Oče je bil pred leti dvakrat v Minnesoti. Imata osem otrok in od teh dva sinova živita v Lorainu.

Slovenski grob v Španiji
Timmins, Ont., Kanada. — Iz Barcelone, Španija, je prišla vest, da je bil na lojalistični fronti ubit Matija Modic, Slovenec, ki je odšel kot prostovoljec iz te kanadske naselbine v Španijo. V isti bitki je padel še eden Slovenec, Viktor Gorupce, dočim je bil George Matešič težko ranjen in se nahaja v bolnišnici.

Avtna nesreča

Geneva, O. — Dne 5. oktobra je avto do smrti povozil rojaka Jos. Sajino, ki je bil star 36 let in rojen v Podbevžah na Primorskem. Sajina je živel v Ameriki 16 let in v Clevelandu zapuščal mater in očima, v stari domovini pa brata.

Češka je dala avtonomijo Slovakom

Vodja slovaške ljudske stranke v kabinetu

Praga, 8. okt. — Neupognjena po katastrofi, ki jo je zadela, se je češkoslovaška vlada, kateri načeluje general Jan Syrový, lotila rekonstrukcijskega dela. Vazni korak je bil podvzet v reševanju slovaškega vprašanja, ki je bil potekajoč že več let.

Kot uvod v popolno avtonomijo Slovaške je formirane začele lokalne vlade. Tej vladi načeluje dr. Josef Tiso, ki je postal voditelj slovaške ljudske (klerikalne) stranke po smrti patrona Hlinke. Ta stranka je zdaj formalna koalicijska stranka s slovaških nacionalistov in kmetov.

Tiso je dobil pozicijo "slovaškega premierja" v novi praški vladi. Poleg njega so v vladi štirje drugi Slovaki. Med temi sta dva — Karel Fidor in Martin Sokol — člana Tisove stranke. Dva nadaljnja Slovaki bosta kmalu dobila ministrske pozicije.

Ta skupina slovaških ministrov bo tvorila provizorično vlado, dokler Slovaška ne dobi nove ustave, ki bo jasno očrtala njene odnose s Čeko. V Zili, kjer se vrši slovaški kongres, je bilo velikansko veselje, ko je prišla vest, da je dr. Tiso bil imenovan za člana kabineta. Kongres je takoj sprejel resolucijo, ki poziva velesile, naj ga

Zadnje vesti

SAARBRUECKEN, NEMCIJA. — Hitler je izjavil tu, ob meji Francije, da je Nemčija pripravljena na daljnje eskapade. Opozoril je Anglijo, naj preneha z dajanjem nasvetov.

DUNAJ. — Kardinal Innitzer je v "stanovanjskem zaporu," to se pravi, da ne sme zapustiti svoje palače. Nacistična mladina je včeraj spet napadla nadškofjsko palačo, policija pa je napad odbila.

HENDAYE, FRANCIJA. — Španski lojalisti so osvojili nove postojanke v okolišju Toleda.

BUDAPEŠTA. — Madžarske čete okupirale dve češki obmejni mesti po dogovoru. Na drugi strani Poljski silijo dalje in ugrabili so važno češko železniško križišče.

WASHINGTON, D. C. — Danes se pričakuje razsodba federalnega vrhovnega sodišča v zadevi Toma Mooneyja.

Protižidovski ukrepi v Italiji

Zidje potisnjeni iz javnega življenja

Rim, 8. okt. — Vrhovni fašistični svet je na svoji seji izdal ukrepe in regulacije, ki drastično omejujejo udeležbo židov v italijanskem narodnem življenju. Svet se je na svoji seji, ki je trajala pet ur, v glavnem bavil s plemenskimi vprašanji, potem pa je objavil serijo regulacij.

Te med drugim prepovedujejo poroke med Italijani in židi. Svet je izjavil, da svetovno židovstvo podpira protifašizem na vseh poljih zlasti od takrat, ko je Italija odpravila prostozidarstvo. Ta protifašizem se je zlasti očitoval v času vojne med talijo in Abesinijo.

Vrhovni svet je prepovedal židov vstop v fašistično straniko. Drugi ukrepi so:

Noben žid ne sme obratovati podjetja, ki ima več sto delavcev in uslužbencev. Noben ne sme posedovati čez sto akrov zemlje in noben ne more stopiti v italijansko armado v mirnem ali vojnem času.

Izjeme veljajo le za družine židovskih vojnih veteranov, ki so bili odlikovani za svoje junaštvo v svetovni vojni. Regulacije je dalje ne vključujejo družin onih židov, ki so bili ubiti, ko so se borili za fašizem. Po seji je bilo naznanjeno, da se bo fašistični vrhovni svet kmalu zopet sestel in objavil nove regulacije.

Svet je razširil protižidovski program, ki je bil objavljen 1. septembra, z naznanilom, da židje lahko iščejo zavetje v Abesiniji. Izseljevanje židov v nekatere abesinske pokrajine bo kontrolirala vlada.

Pred nekaj tedni je Mussolini odredil, da morajo vsi židje, ki so prišli v Italijo po 1. 1919, zapustiti državo v šestih mesecih. Cenzusne številke, ki so bile objavljene zadnji torek, kažejo, da je v Italiji 70,000 židov. Židje so bili že prej izključeni kot profesorji in učitelji. Učne knjige, ki so jih spisali židje, so bile vržene iz šol pred nekaj tedni.

rantirajo nerazdeljivost Slovaške. Resolucija tudi naglašja, da Slovaška je na strani onih evropskih držav, "ki so proti marksizmu, anarhizmu in terorizmu."

Nacistični obroč stiska češki del republike. Problem nasičevanja nemških socialnih demokratov in židov, ki so pobegnili iz sudetskih krajev pred Hitlerjevo armado, dela velike preglavice praški vladi. Čehi se pritožujejo nad izjavitvijo Francije in Anglije, ki sta jih prodali Hitlerju, toda pomagati si ne morejo.

BIVŠI FRANCOSKI PREMIER HITLERJEV ZAVEZNIK

Daladier odredil demobilizacijo oborožene sile

GOERING POVABLJEN V FRANCIJO

Pariz, 8. okt. — Razkritje, da je bivši francoski premier in zunanji minister Pierre Etienne Flandin Hitlerjev zaveznik, je povzročilo kraval v poslanski zbornici. Telegram, katerega je Hitler poslal svojemu zavezniku Flandinu in v katerem se mu je diktator zahvalil za njegovo delo, da Nemčija dobi sudetske distrikte, je prečital v zbornici socialistični poslanec Solomon Grumbach.

Flandin je pred poslanci priznal pristnost telegrama, zaenot pa je apeliral na zbornico, "naj ignorira ta incident." Bivši premier je že prej pritiskal na vlado, naj pokoplje pakt vojaške pomoči, ki ga je sklenila s češko republiko. To se je zgodilo, ko je Francija informirala Čeha, da jim ne bo pomagala v borbi proti Hitlerju. Sla je še dalj in sankcionirala Hitlerjevo okupacijo sudetskih krajev.

Bivši premier je vprašanje, ki mu ga je postavil Grumbach, ignoriral. "Nisem prišel v zbornico, da bi odgovarjal na vprašanja," je rekel Flandin. Grumbach se je nato obrnil na zunanjega ministra Bonnetja in ga vprašal:

"Kaj vi mislite o bivšem premierju in zunanjem ministru, ki sklepa kupčije z načelnikom tuje države brez dovoljenja francoske vlade?" Bonnet je molčal in s tem potrdil, da odobrava Flandinovo koketiranje z nemškimi diktatorji.

Premier Daladier, ki je dobil diktatorsko oblast, je včeraj odredil demobilizacijo oborožene sile. Vsi rezervisti, ki so bili v zadnjih tednih pozvani pod zastavo, bodo poslani domov prihodnji torek.

Daladier je povabil maršala Goeringa, nemškega letalskega ministra, naj ga obišče v Parizu. Goering se ni odgovoril, toda v Parizu sodijo, da se bo odzval povabilu.

Prelom med Nemčijo in Italijo se obeta

Nacistična ekspanzija vzhodni Mussoliniji

Pariz, 8. okt. — Razkosanje češke republike ne bo vzpostavilo ravnotežja v centralni Evropi, pravijo v Parizu na bazi poročil, ki prihajajo iz glavnih mest centralnih evropskih držav. Zanesljive informacije se glasijo, da italijanski diktator Mussolini tajno podpira Madžarsko in Poljsko, ki hočeta dobiti vzhodni del okrnjene češke republike, da ji ga razdeli med seboj. Poljski in Madžarski se jezijo, ker je Hitlerjeva armada že okupirala strateški pas češkega ozemlja na južni strani Donave, kar smatrajo za navadno tatvino. Ta pas leži na nasprotni strani Bratislave, glavnega mesta Slovaške, ki je spadal pod Ogrsko pred razsulo avstro-ogrske monarhije.

V ozadju tega konflikta je borba glede kontrole vzhodne Evrope med Nemčijo in Italijo, ki sta povezani z osjo Rim-Berlin. Italija bi rada zgradila steno čez centralno Evropo, da ustavi nemško ekspanzijo na Balkan, kjer ima ona važne interese. Možnost preloma med Nemčijo in Italijo, če bo slednja še

Poljska bi rada pograbila Slovaško

Varšava se jezi, ker ni bila povabljena na konferenco

Varšava, Poljska, 8. okt. — "V Evropi je nastopila doba brutalnega realizma in vsled tega mora Poljska konsolidirati svoje sile in pograbiti vse, kar sploh more." Tako piše Kurjer Polski, v katerem polkovnik Josef Beck, poljski zunanji minister, objavlja svoje članke.

Potrebnost Poljske se je povečala, odkar je dobila tešinskih distrikt od Češkoslovaške. Varšavski tisk zdaj odprto piše, da mora Poljska dobiti več, predvsem skupno mejo z Ogrsko. Tisk podpira Slovaške v zahtevah po avtonomiji. Ta bi omogočila obema — Poljski in Ogrski — raztegnitev meje in Varšava že računa, da bo Slovaška prišla pod njeno kontrolo. Poljska in Ogrska naglašata, da sta pripravljena garantirati obstoj novi slovaški državi.

Poljske intrige med Slovaki so se pričele pred nekaj meseci, zdaj, ko je Hitler dobil Sudetsko, pa so dobile še večji razmah.

Poljska vlada se še vedno jezi, ker ni bila povabljena na konferenco velesil v Monakovem. Poljski tisk piše, da naroda, ki šteje 35,000,000 ljudi poleg osm milijonov Poljakov, ki živijo v inozemstvu, se ne sme ignorirati pri sklepanju kupčij. Napram Poljski je treba nastopiti kot napram večesili, ker je po številu prebivalstva močnejša kot Francija, ki ima samo 42,000,000 ljudi.

Francija je bila ponovno opozorjena, da mora smatrati Poljsko sebi enako velesilo. Vlado časopise s tem v zvezi piše, da bo Poljska vodila svojo zunanjo politiko na svoj način in se pri tem ne bo ozirala na želje Francije.

Lojalisti odbili fašistične naskoke

Izmenjava vojnih jetnikov

Hendaye, Francija, 8. okt. — Fašistični naskoki na pozicije lojalistov so bili odbiti na fronti v gorovju ob reki Ebr. Uporniki so v naskokih utrpeli velike izgube.

Cez 70 španskih civilistov, katere so držali fašisti v ječah od izbruha civilne vojne, je prekorajlo francosko mejo pri Cerberu na poti v Barcelono. Jetniki so bili izpuščeni na podlagi dogovora o izmenjavi jetnikov med fašistično in ljudsko vlado.

"Sudetski Irci" zahtevajo avtonomijo

Dublin, Irsko, 8. okt. — Kampanja za razpis plebiscita v severni Irski je v teku. Irski nacionalisti v Ulsterju zahtevajo avtonomijo in kampanja je zavzela velik obseg, odkar je Nemčija anektirala sudetske kraje v Češkoslovaški. Premier Eamon de Valera je že opozoril predsednika angleške vlade Chamberlaina, da je čas za razpis plebiscita prišel.

Tajfun zahteval 18 žrtev na Filipinih

Manila, 8. okt. — Tajfun, kateremu so sledile poplave na centralni otoški grupi Filipinov, je zahteval 18 človeških življenj. Povzročena škoda znaša čez sto tisoč dolarjev.

ROOSEVELT SE ZAVZEL ZA ČEŠKE BEGUNCE

Angleški parlament je dal zaupnico Chamberlainu

NACIJSKA AGITACIJA V KOLONIJAH

London, 8. okt. — Rooseveltovi mirovni poslanci je sledila nova nota premierju Chamberlainu, ki naglašja potrebo pomoči češkim beguncem. Nota omenja tudi druge potrebe, ki so prišle na površje kot posledica razkosanja češke republike.

Angleški diplomatski krogi pravijo, da se Roosevelt zanima za oskrbo čeških beguncev, ker so v Ameriki narodnostne manjšine, ki obsojajo krivico, ki so jo storile velesile njihovim rojakom v Evropi, zlasti pa Čehom.

(Uradniki državnega departamenta v Washingtonu niso hoteli objaviti vsebine in značaja Rooseveltove note. Rekli so le, da poslanica poleg drugega omenja delo medvladnega odbora, ki je bil pred nekaj meseci ustanovljen in kateri se sedaj bavi s reševanjem problema beguncev.)

Chamberlain je porazil svoje kritike v parlamentu — laborite, liberalce in "rebele" v svoji konservativni stranki, ko so poslanci s 366 proti 144 glasovom odobrili njegovo zunanjo politiko in kupčijo z nemškimi diktatorji. Izrekli so mu zaupnico, nakar je Chamberlain odpotoval na počitnice.

London, 8. okt. — Nacistična agitacija v angleških kolonijah v Afriki se je povečala, odkar je Hitler dobil sudetske kraje od Češkoslovaške. Angleški kolonisti so alarmirani in so že pozvali Chamberlainovo vlado, naj jih zaščiti.

Nemci v Tanganiki in drugih kolonijah, katere je Anglija pograbila po svetovni vojni, javno pozdravljajo Hitlerjevo zmago na monarhizmi konferenci. Hitlerjevi agenti so zdaj podvojili agitacijo, da Nemčija dobi nazaj izgubljene kolonije. Bojazen pred Hitlerjevo dominacijo se izraža v noti, katero so naslovili angleški kolonisti Malcolm MacDonaldu, angleškemu ministru za kolonije. V noti zahtevajo, da Chamberlainova vlada ne bo vrnila kolonij Nemčiji.

Japonci pretrgali železniško zvezo

Nov letalski napad na Kanton

Sanghaj, 8. okt. — Japonske militaristične avtoritete poročajo, da so njihove čete pretrgale progo Peking-Hankov železnice na točki, ki leži 92 milj severno od Hankova, glavnega kitajskega mesta, in 80 milj južno od Sinjanga. Ta vitalna železniška črta spaja glavno kitajsko mesto s Cengčevom na severu in kitajskimi armadami, ki so koncentrirane na zapadni strani Rumene reke.

Drugo poročilo se glasi, da se japonske kolone pripravljajo na prodiranje proti Hankovu ob progi omenjene železnice. Kitajski vojaški poveljniki v Hankovu so priznali japonsko okupacijo Kijuna, strateškega mesta ob reki Jangtse.

Japonski letalci so spet aktivni. Včeraj so napadli Kanton, glavno mesto južne Kitajske. Napad je uprizorilo čez dvajset letalcev, ki so vržli več sto bomb na mesto. Japonci so bombardirali tudi več drugih kitajskih mest iz zraka.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna za Zdravne drave (Ivan Chicago) in Kanada
\$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago
in Cincinatti \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inozemstvo
\$9.00.Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincinatti \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi dopisov in nemarodnih
članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (štiske, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju,
če je priložil pošto. — Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom

PROSVETA

2657-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oglezaju na primer (July 31, 1938), poleg vsakega
člana na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla na-
ročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Demokratska federacija

V Prosveti smo že večkrat pisali, da edina pravična rešitev večne krize, večnih konfliktov v Evropi je demokratska federacija. Na tem stališču ostanemo.

Sedanja evropska kriza nam je ponoven dokaz, da sta normalni mir in razvoj življenja v Evropi nemogoča na podlagi stare uredbe. Naj se države meje še toliko premikajo, naj izvajajo plebisit na plebisit, naj se tako "popravljajo stare krivice" in skušajo uveljaviti pravico narodnostnega samoodločevanja — zaželjenega rezultata ne bo. V Evropi je najmanj sto pokrajin, v katerih je prebivalstvo tako pomešano, da vsaka poravnana "stara krivica" mora roditi "novo krivico."

Edini izhod iz tega večnega kaosa je — odprava vseh državnih mej in uvedba enega samega političnega sistema s centralno vlado in zakonodajno zbornico, enotnega gospodarskega sistema s eno denarno valuto in z enotnim železniškim, poštnim in komunikacijskim omrežjem; uvedba enega uradnega jezika za vsa federacijo, vsi narodi pa morajo dobiti avtonomijo v naučnih in kulturnih zadevah, to je v šolah se poleg obveznega jezika sme gojiti tudi domači jezik in nihče ne sme ovirati domačega tiska, slovstva in ostalih kulturnih dobrin, ki prinašajo korist civilizaciji celote.

Takšna uvedba je mogoča le v demokraciji, katera neovrgljivo jamči vsem prebivalcem, ki se hočejo udeleževati v takšni federaciji, civilne in jezikovno-kulturne svobode, ekonomskega eksistenco in socialno zaščito, sploh enakopravnice v vseh oziirih.

Združene države niso nobena perfektnost, kljub temu fundamentalno stoji visoko nad evropskim ustrojem. Amerika je federacija 48 držav, ki so po prebivalstvu mehanika oziroma potomstvo mehanike vseh narodov, plemen in polti vsega sveta — vzliče temu kolosalnemu dejstvu ni med temi državami nobenih političnih, ekonomskih, narodnostnih, plemenskih ali socialnih mej. So izjeme, ampak ne splošno je to dejstvo neovrgljivo. Evropska federacija se bi lahko ušla iz ameriških napak in bi svoj sistem izboljšala in ga dvignila visoko nad Ameriko. Vsa plemenska problema ne bi poznala v svoji sredi.

Evropska federacija bi lahko kontrolirala Afriko in velik kos Azije — če ne kontrolirala pa vsaj sodelovala pri pridelovanju surovin — in na ta način bi lahko postala ekonomska enota, neodvisna od ostalih delov sveta.

Evropa ima preveč ljudi in premalo prostora — zato se ta gneča vedno grize med seboj. Federacija bi to odpravila s pravičnimi ekonomskimi in socialnimi reformami, na primer z odpravo barbarskih institucij, ki zavzemajo velik del prostora, pred vsem z odpravo militarizma, ki požira največ evropskih dobrin. Nemogoče je v kratkem članku naštet vse ugodnosti in vse rešitve stoletnih problemov, ki bi jih federacija lahko dosegla v primeroma kratki dobi.

Na drugi strani se kajpada zavedamo silnih ovir, ki stoji proti federaciji. Vsak narod Evrope — tudi Slovenci — ima svoje zagazene nacionaliste, šoviniste, sebičnike, narodne "heroje" in sploh reakcionarje, ki vidijo le sebe in svoje interese in katerim so sosedje drhal, katero je treba uničiti. So nacionalno-politični interesi, gospodarski interesi, verski interesi, ganeški interesi — ki ne bodo nikdar hoteli nič slišati o demokratski federaciji Evrope. Sploh jim je to največja utopija.

Vidimo pa eno dejstvo. Reakcionarni elementi niso večina, čeprav odločujejo in vsako generacijo izpreminjajo zemljevid Evrope, odpravljajo "stare krivice", pri tem pa ustvarjajo cel kup "novih krivic". Evropski demokratski elementi, dasi največkrat potlačeni, bodo in morajo biti enkrat odločujoča večina.

In ta večina bo prej ali slej morala spoznati, da je demokratska federacija edini izhod iz evropskega politično-ekonomskega kaosa in da je njena naloga, da to federacijo realizira — kljub tisoč oviram, ugovorom in nasprotovanjem — vseh mogočih izkoriščevalcev, humbugarjev in malih in velikih diktatorjev!

Dotlej bo vsako drugo "reševanje" evropske krize le krpanje starega pisanega "koltra". To večno krpanje bo le izživalo nove krize in nove vojne.

Glasovi iz nasebina

Nekaj o delu in volitvah

Universal, Pa. — Iz naše nasebine ni bilo že dolgo nobenih novic v javnosti. Z delom gre sedaj malo boljše. Rudarji delajo po 4 do 5 dni v tednu, zaslužek pa je odvisen od prostora in delavca. Delo v tovarnah pa je še zmirom "pod ničlo."

V bližini je cementarna, a kakor se sliši, jo bodo zaprli prihodnji mesec. V bližini je tudi znana velika tovarna Westing House, v kateri tudi delajo po 3 dni na teden, v nekaterih oddelkih pa sploh nič. Pravijo, da bodo tovarno Westing House predstavili dol na jug, kajti tam doli ni treba delavcem skoraj nič plačati, zraven tega pa so zelo nizki davki. Ako se to uresniči, bo spet dosti delavcev prizadevanjem. Pravili so mi, da je Vadenalov kvartlet vselej na razpolago slovenskim društvom in SDD svojim sodelovanjem skoraj brezplačno.

Koncertni program Vadenalovih se je pričel točno ob 3. popoldne. V prvi točki so trije Vadenalovi fantje zapeli slovensko pesem in njihova sestra jih je spremljala na piano. Potem so vsi štirje igrali na različne instrumente. Reči moram, da se človek ob takih momentih vselej nauči kulturnega razvedrila. Ta četvorica mladih Vadenalovih je resnično zanimiva in zasluži priznanje. Njihova starost je od 13. do 19. leta. Srečni starši, ki so tako lepo vzgojili in naučili svoje otroke, zakar jim gre lepo priznanje.

Tukajšnji mladinski družabni (social) klub SDD, doma prireditelj svojo prvo jesensko veselico dne 16. okt. v prostorih SDD. Uljudno ste vabljeni vsi ob blizu in daleč, da se udeležite. Za ples bo igral Russellov orkester. Naša mladina je pripravljena posetiti vsaki prikljiki.

Peter Bregant, 141.

Razno iz Sharona

Farrell-Sharon, Pa. — Poletna sezona se je že doobila oddaljila od nas in nastopila je hladna jesen. Kljub temu pa imamo prav lepe jesenske dneve in tako si mi delavci nekoliko prihranimo na kurjavi. Delavec je namreč vedno prikrajšan na obeh koncih, zlasti pa od strani delodajalcev.

Večina tukajšnjih Slovencev dela pri Carnegie Illinois Steel Corp., ali zadnje oziroma pretečeno poletje smo zelo slabo delali. Tako slabega obrata ne pomnim v vseh 26 letih, odkar delam pri omenjeni družbi. Sedaj pa so nam povedali, da so dobili nekoliko naročil za nedolgo čas, tako da bomo morda delali po 4 dni na teden.

Bliza se lovska sezona in vsi lovec jo že težko pričakujejo. Upanje je, da se bomo takrat dobro imeli. Lov na zajce se odpre 31. okt. ob 9. zjutraj. Seveda se včasih tudi malo pograbbimo. Ta reče, češ: tvoj pes ni zanič, pa se drugi brž oglasi: bomo že videli. Seveda, navadno se glasi odgovor: moj pes ni vajen z drugimi vred na lov, nato se pa razdelimo po gozdu in ko se vrnemo, je pa že vse okej.

V nedeljo 2. okt. smo se peljali v Cleveland, O. Namreč

moja žena, jaz, najina hčerka Elizabeth in John Zagar z ženo. Elizabeth se bo učila za bolničarico v bolnišnici St. Lukes. Obenem smo obiskali Durnove v Collinwoodu, kjer smo bili deležni dobre postrežbe, zakar se jim zahvaljujemo. Z Durnovimi smo obiskali družino Antona Kramarja, nato pa smo se skupno peljali v Slovenski delavski dom na Waterloo rd., kjer so razna slovenska društva aranžirala koncert Vadenalovega kvarteta, ki obstoji iz treh bratov in ene sestre. V dvorano smo prišli ob dveh popoldne in sedeži so bili že zasedeni, pač dokaz, da se rojaki kljub slabim razmeram zanimajo za lepe programe in da se zavedajo svoje dolžnosti napram kulturnim prizadevanjem. Pravili so mi, da je Vadenalov kvartlet vselej na razpolago slovenskim društvom in SDD svojim sodelovanjem skoraj brezplačno.

Koncertni program Vadenalovih se je pričel točno ob 3. popoldne. V prvi točki so trije Vadenalovi fantje zapeli slovensko pesem in njihova sestra jih je spremljala na piano. Potem so vsi štirje igrali na različne instrumente. Reči moram, da se človek ob takih momentih vselej nauči kulturnega razvedrila. Ta četvorica mladih Vadenalovih je resnično zanimiva in zasluži priznanje. Njihova starost je od 13. do 19. leta. Srečni starši, ki so tako lepo vzgojili in naučili svoje otroke, zakar jim gre lepo priznanje.

Tukajšnji mladinski družabni (social) klub SDD, doma prireditelj svojo prvo jesensko veselico dne 16. okt. v prostorih SDD. Uljudno ste vabljeni vsi ob blizu in daleč, da se udeležite. Za ples bo igral Russellov orkester. Naša mladina je pripravljena posetiti vsaki prikljiki.

Izvedel sem tudi, da bo gospodinjski klub SDD priredil maskeradno veselico dne 29. okt. Vsi okoliški in oddaljeni rojaki se uljudno vabijo, da se udeležijo tudi te veselice. Na tej veselici bo igral znani Persinov orkester iz Warrena. Oddale se bodo lepe nagrade in najlepša ter najgrša maska dobi nagrado. Torej na svidenje na obeh veselicih!

Frank Stambal, 262.

Vesela gospodinjstva kluba

Moon Run, Pa. — Naš gospodinjski klub bo slavil svojo petletnico z veselico in vinski trgovitvo dne 22. oktobra v Slovenski dvorani s pričetkom ob 7. zvečer. Uljudno vabimo vse, ki se radi zabavajo na trgatvah in radi grozdejo zobljejo. Posebno naj ne pozabijo te zabave domačini. Vabimo tudi vse ostale gospodinjstva iz naše bližine ter vse člane društva št. 88 SN. P. J. da nas posetite omenjeni večer v velikem številu. Zabavali se boste imenitno in pokušali sladko grozdejo z moonrunskih gor. Igrala bo prvovrstna god-

Slika kaže češke delavce, ko utrjujejo mejo. Slika je bila vzeta predno je Hitler okupiral Sudetsko na podlagi monakovskega dogovora.

ba, ki bo vsem ugajala. Vstopnina bo samo 25c za osebo. Za dobro postrežbo bodo skrbele naše klubove članice, za dobro razvedrilo pa ves gospodinjski klub. Torej ne pozabite dne 22. oktobra na našo veselico in vinski trgatve!

Frances Skvarcha, 88.

O društvu, volitvah in rudarjih

Jacksonville, Kans. — Prigibno pošiljam naročnino in obenem bom omenil par stvari o naših razmerah. Najprej moram omeniti, da imamo pravo indijansko poletje, skoro preveč lepo pa suho tako, da potrebujemo dežja zlasti za ozimino, tako da se bi mogla pšenica bolj ukoreniniti pred nastopom zime. Mnogim pa primanjkuje tudi vode za svoje potrebe.

Kar se tiče dela, je nekam srednje. Obratuje se s polovičnim časom in zaslužek je jako pičel. Kar pa se tiče društvene življenja in društvenega polja, smo v tem oziru takorekoč na višku, ker nimamo kje iskati novih članov, razen če se tu ali tam kdo preseli ali kadar se družini narodi potomec ter se ga vpiše v društvo.

Glede društvenega življenja je treba poudariti to, da bi bilo želeli, da se članstvo bolj redno udeležuje društvenih sej. Vsa naša društva je v tem prizadeto. Kar pa je najbolj potrebno kritike, je to, da je zadnja konvencija podaljšala dobo plačevanja prispevkov od 25. do zadnjega dne v mesecu, misleč seveda, da bo ta dobrohotna določba v dobrobit članstvu. Ampak so nekateri člani, ki ne upoštevajo ničesar. Namesto, da bi pravočasno plačali svoje prispevke društvu, namreč čakajo do zadnje minute in tako mnogokrat zadržujejo mesečno poročilo ter s tem tajniku kljubujejo. Naš tajnik je rekel, da bo vsled tega prisiljen pustiti tajništvo. Vprašanje nastane, kje bo društvo dobilo drugega. Društvo namreč nima mnogo članov in še tisti ne prihajajo na seje. Zgleda, da bo treba številko ustaviti in vzeti prestopne liste vsled tega problema.

Sedaj se spet bližajo volitve. Razni kandidati nas seveda nadlegujejo za naše glasove, da

jih bi dali njim. Tukaj v Kansasu, ako se ne motim, bomo imeli priliko oddati naše glasove našim zastopnikom. Se ni dolgo tega, ko me je eden kandidatov nagovarjal, da bi zanj delal. Ko sem mu odgovoril, da proti svojemu prepričanju ne morem delati, mi je odgovoril, da tista lista (oziroma naš kandidat) ne bo nikdar prišla na plan. Odvrnil sem, da obžalujem, ker ljudstvo res neče samo sebi dobro, zraven pa dodal, da en glas več pa bo le dobila moja stranka, če jaz zanjo volim, kajti demokraciji tudi ne bodo za večno prevladovali.

Nadalje želim omeniti, kako so naši rudarji organizirani v UMW. Zadnjič sem bil slučajno navzoč pri taki razpravi. Po vseh pravilih je bil neki rudar upravičen do takozvanega mrtevga dela, ampak vodja mu ni hotel plačati. Nato se je obrnil na komitej, ki mu je priznal, tisto delo, da je upravičen do tiste vsote. Toda delovodja ni hotel ničesar slišati o tem. Rudar je pa šel še naprej s svojo zahtevo, pred distriktni odbor, ki je zadevo preiskal in pronašel, da je prizadeti rudar upravičen do svoje zahtevane plače, najboljša pa bo, da se sam z bosom pogovori, ako mu hoče kaj dati, kajti oni ga ne morejo prisiliti v to. Torej to je tista toliko opevana Lewisova unija.

Seveda so v takih razmerah delavci lahko ogorčeni. Po tej aferi in več stilih prišli organizatorji progresivne unije v 14. distrikt in se lotili dela. Uspelo jim je, da so ustanovili postojanko s 75% rudarjev pri tistem roku in dobili so čarter ali poslovno od progresivne unije oziroma federacije, ki jo kontrolira William Green. All kakor hitro je Lewis to izvedel, je poslal svoje importirane skebe k tistem lokalni sugestiji, da morajo stopiti nazaj v UMW, obenem pa je tudi poslal zadevne listine v podpis, s pripombo, ako jih ne podpišejo, da bodo zgubili delo. Seveda, vsekakor so bili dandanes za ta skromen kosček kruha, nakar so se pričeli podpisavati bolj iz strahu, precejšnje število pa se jih je uprlo, izgovarjajoč se na postavo, da lahko spadajo h kateri uniji pač hočejo. Ampak temu v tem slučaju ni bilo tako. Če par dni je delovodja obvestil tiste, ki se niso hoteli podpisati, ako hočejo, da sicer lahko delajo, ampak plačati jih on ne more več. Pustili so delo in šli iskati informacije k svojemu lokalni, nakar so se morali razočarani vrniti in podpisati dotično listino.

Razume se, da je bila zadeva naznanjena vodstvu progresivne unije v Chicagu in Ozanici, predsednik progresivnih rudarjev, je obvestil Greena. Green je sporočil celo zadevo delavskemu odboru v Washingtonu. Čim je Lewis to izvedel, je brž poslal drugo listino omenjenim rudarjem v podpis. Ta lista se je glasila, da prizadeti rudarji nečajo imeti nobene preiskave od strani vladnega delavskega odbora. To listino so morali podpisati, drugače bodo spet ob delo. Seveda so jo podpisali s protestom vsi, razen tih treh. Ti trije so se izrazili, da ne morejo podpisati vseh "yellow-dogov", kolikor jih je v deželi. Nato se je spet pričelo s prosekucijami.

Selitev ptic — odmev ledene dobe

Av gust in september sta meseca, ko se selijo v južne kraje. Prve selivke so že odle v južne sončne dežele.

Te selitve, ki se ponavljajo z avtomatno točnostjo vsako leto, so že daven problem. Že v starem veku so znane glave mišljale o tem, kam izginejo ptice v zimskih mesecih. Aristotel, Plinij in drugi so mislili, da se lastavice, štorke, kosi in škrijanci v času zarijejo, kakor plezanci v blato in se spomlad zopet pojavljajo. O kučavici so trdili, da se jeseni spremeni v kragulja in šele spomladi svoje staro perje in svoj glas.

Kako napačne so bile takšne domneve, dandanes ni treba več razlagati. Vsakdo ve, se ptice pred bližajočo se zimo selijo proti jugu. Nekaj na Aristotelovi domnevi pa vendar ni bilo popolnoma zmotno, namreč njegova merjava ptic s plazilci. Paleontološke namreč dokazuje, da so se ptice v resnici razvile iz plazilcev. Tega Aristotel seveda ni vedel.

Današnje ptice so vsekakor razmeroma mustariteve narave, a še mlajša ustvaritev med njimi ptice selivke. V prvi dobi tere je bilo na severu podnebje namreč precej toplejše. Malo je bilo verjetno, da bi se že v tem času zbudil selilni nagon. Podnebje in hrana sta bila takšna, da so se morale ptice poletiti vse leto udobno. Šele ledna doba poslala pticam — kakor drugim bitjem življenjske pogoje v naših širinah. Prisiljen jih je, da so si začele iskati novih bivališč.

Naša današnja zima je samo nekaj odmev ledne dobe, pred katerim ptice beže. Čeprav je videti ta razlaga zelo preprosta, razumljiva, pa je v njej vendarle kopica rešenih in mogoče za vedno nerešljivih vprašanj. Čudno je n. pr., da se pričnejo ptice liti že v avgustu, ko je v naših krajih vendar še hrane in toplote na pretek. Nerazumljivo je tudi, da odhajajo na pot mladici nekih vrst, ne da bi jih spremljali bolj "izkušeni" starši, ne da bi jim kdo pokazal pot. Znanost pa je krila, da uporabljajo vendar iste proge, kakor njihovi sovrstniki že dolga stoletja. Razlaga, gre tu za nekaj "prirojenega" je skoraj vedna za resignacijo znanosti, da bi mogla prav razložiti.

Ljubitelj ptic, ki ima ptico selivko v kletki, opazi ob tem času, da je žival nenavadno mirna. Ta nemir traja tako dolgo, dokler se polet ptic iste vrste proti jugu. Počasi se po nemir poleže.

Evropske postaje, ki opazujejo ptice, so tegnile rešiti sicer že nekatere skrivnosti o hovitih selitvah. Tako poznamo dandanes že katere stalne proge selitev, višino, v kateri se na selitvi letajo, brzino poleta in mnoga zimovališča. Tu lahko razlikujemo v Evropi dve glavni progi, ki ju ptice uporabljajo vsako leto. Ena teh prog vodi od severa preko zapadne Francije, Španije in Gibraltarja, druga preko jugovzhodne Evrope, Dardanelov v Azijo. Dosti bolj poredko uporabljajo ptice premer preko Sredozemskega morja. Bržkone napori neprekinjenega poleta preko tega morja prehudi. Polet gre v etapah. Le o amskem deževniku pravijo, da zmoro potovanje Venezele do Nove Škotske, ki je dolgo 30 km, v eni sami noči...

V novejšem času opažajo ornitologi, znane stveniki, ki se bavijo s proučevanjem ptic, nimiv pojav. Razni znaki kažejo, da naagon selitev proti jugu nekaterim ptičjim vrstam pušča. Selivke se spreminjajo v stalne ptice. Pri neki vrsti so n. pr. opazili, da se sele Skandinavije vsako leto v južno Francijo, Španijo, ptice iste vrste, ki žive v zapadni Evropi, pa tu prezimujejo. Pri drugih vrstah ugotovili, da se selijo samo mladici, starejše starke pa ostajajo doma. Zdi se torej, da učinki ledne dobe polagoma izgubljajo.

Najstarejše drevo v Evropi

Po mnenju nemških botanikov stoji najstarejše evropsko drevo v Lužici, in sicer pri nekem kraju Krombachu pri Cvikavi. To drevo je tisa, ki so v Srednji Evropi, kakor znano, zelo redke. V skupini treh prastarih tistud drevo, ki meri v višino sicer samo 13 in v obsegu 4 m, a je po strokovnjakih cel tih staro najmanj 2000 let. Ena izmed njegovih vej, ki je debela le 6 cm, ima, če ni manj, nego 128 letnih krogov. Umevno, so časi zarezali v drevo že globoke brazde, da od kar tamkajšnji ljudje pomnijo, se zunaj bistveno ni spremenilo.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 10. oktobra 1918)

Domače vesti. V Evelethu, Minn., je v veliki agitacija za zgraditev slovenskega narodnega doma.

Delavske vesti. Nove aretacije članov IWW po Ameriki so v teku.

Svetovna vojna. Hindenburgova linija v Franciji je docela razbita! Bolgarski kralj Ferdinand je pobegnil v Avstrijo. Nadomestil ga je njegov sin Boris.

Sovjetska Rusija. Boljševiška vlada je izstila antantne državljane, ki so bili zapeti Moskvi kot špioni.

Del, preprečen s ščitmi, kaže ozemlje Češko-slovaške, katerega so Anglija, Francija in Italija poklonile diktatorju Hitlerju.

Tobin zahteva mir v delavskih vrstah

12 let za umor. — Dne 14. junija jutraj so našli kmetje blizu Burja ob cesti mrtvega poštnika Franca Zajca iz Veli-

vsem tem vzemirjenjem pa je med ljudstvom dobro opaziti razpoloženje za Češkoslovaško in proti osvojevalnemu fašizmu, saj smo kot majhen narod in meje Nemčije in Italije najbolj

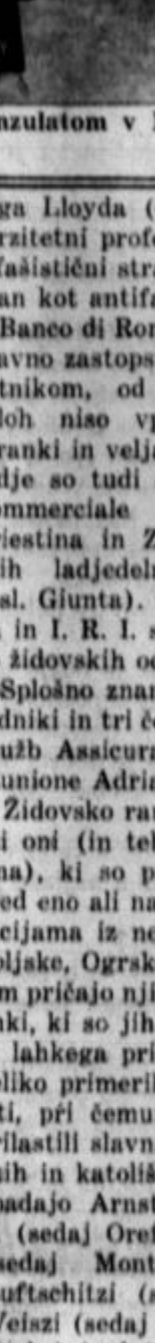
Demonstracije v Varšavi, v kat

erih so Poljaki zahtevali svoj del

lež pri razkosanju češke republike

čelstva Banca Triestina di Credito e Risparmio (Matatija), nekateri načelniki Casse di Risparmio Triestine.

la do danes izplačevana samo ko-
vojakom. Z nadaljnjim dekretom
bodo vsi vojaki in častniki bivše
avstro-ogrske armade izenačeni
z italijanskimi.

konzulatoma v New Yorku proti

kega Lloyda (Castiglioni), un-
verzitetni profesor, ki ni vpisa-
v fašistični stranki in je splošno
znan kot antifašist.

Banco di Roma poverjuje svoje
pravno zastopstvo židovskim od-
vetnikom, od katerih nekateri
sploh niso vpisani v fašistični
stranki in veljajo za antifašiste.
Židje so tudi odvetniki Banca
Commerciale Italiana, Banca
Triestina in Združenih jadrans-
skih ladjedelnic (predsednik
posl. Giunta). Celo Banca d'Ita-
lia in I. R. I. se dasta zastopati
po židovskih odvetnikih.

Splošno znano je, da so pred-
sedniki in tri četrtine načelnikov
družb Assicurazioni Generali in
Riunione Adriatica di Sic-
ca.

Židovsko rano v Trstu tvorijo
vsi oni (in teh je ogromna ve-
čina), ki so privandrali v Trst
pred eno ali največ dvema gene-
racijama iz nemških dežel, iz
Poljske, Ogrske in od drugod. O
tem pričajo njihovi eksotični pri-
mki, ki so jih spričo površnega
in lahkega pristanka oblasti v
veliko primerih znali poitalijan-
čiti, pri čemur so si čestokrat
prilastili slavna imena italijan-
skih in katoliških družin. Semle
spadajo Arnsteini, Goldschmied-
i (sedaj Orefici), Goldbergerji
(sedaj Montuori), Kohnerji
Luftschitzji (sedaj Ludovisi!!)
Weiszi (sedaj Albani!!), Hechti
Krebi (sedaj Crespi), Stern-
erji (sedaj Montaldi), Klugmanni
Windschachi (sedaj Vinali) Taus-
sigi (sedaj Tassi), Loewenthal
(sedaj Lovenatti), Schwefel-
erji (sedaj Sulfina), Prochazka, Tol-
malnerji (sedaj Tolomei), Blau-
(sedaj Bellaudi), Schoenstein
(sedaj Bellasso), itd. itd. Vs-
ti židje se pod krinko Italijanov
izdajajo za fašiste in patriote
najčistejše vrede, medtem ko so
v svojem srcu vedno ostali Pol-
ljaki, Madžari ali Nemci, pred-
vsem pa vedno Židje."

Glavni pravni, da navedeni se
znam ni popoln, da se pa lahko
vsak čas ugotovi in overovi, ter
da mora služiti kot podlaga za
izvajanja odredb, ki se bodo iz-
dajala.

"Popolo di Trieste" od svoje
strani ugotavlja še posebej, da je
v Trstu na državnih šolah naj-
manj 50 židovskih učiteljev in
najmanj 500 židovskih šolskih o-
trok.

**Italijanska vlada za bivše avstro-
ogrske vojake**

Trst. — Italijanska vlada je
izdala dekret, s katerim bodo
bivši avstro-ogrski vojaši prejeli
svoje penzije in invalidnine. Ka-
kor se razvidi iz detajlov, be-
prejemalo te podpore precejšnje
število bivših vojakov. Prošen-
za penzijo in invalidnino je bilo
vložnih 28.000, ki so bile vse re-
šene. Nekatere kategorije penzi-
onirancev bodo dobile povišanje
penzije za eno tretjino, drugi-
pa bodo povišani za 200 lir na
leto za vsakega sina, kar se v
slučaju smrti poviša na 600 lir
(dekret za sirote invalidov prv-
kategorije). Indirektno penzijo
za padle v vojski se bodo povi-
šale za 10 odstotkov. Vojne vdo-
ve bodo dobile za prvega sina
povišanje 200 lir, za drugega
175, in 150 ša vsakega nasled-
njega. Častnikom bivše avstro-
ogrske armade, če priznana pen-
zija po činu, ki so ga imeli v
vojski iz časa, ko so postali in-
validi. Ta invalidnina jim je bi-
la do danes izplačevana samo ko-
vojakom. Z nadaljnjim dekretom
bodo vsi vojaši in častniki bivše
avstro-ogrske armade izenačen-
z italijanskimi.

Velika puntarija

DRAMSKA KRONIKA IZ L. 1573 V PETIH DEJANJH

Bratko Kreft

BAN: Naša sveta dolžnost je začeti izvajati sklepe tridentinskega koncila. (Stoji v sredini sam, odločen, neizprosno in zamišljen.)

HENINGOVICA: Zadosti dolgo smo jih trpeli.

ALAPIČ: Rajši jih imam kot sovražnike, kakor kot zaveznike.

BAN: Biti moramo oprezní!

ALAPIČ: Dovolj smo močni.

GREGORIJANEC: Kar strezljivo me je. Grem pregledat straže! Tahi in Keglevič sta nevarna. Povsod spletkarita.

BAN: Se bosta že pomirila.

HENINGOVICA: Lahko noč, prevzvišeni!

BAN: Lahko noč! (Gregorijanec, Heningovica in Sekelj odidejo.)

5

ALAPIČ: Erdődijevka je kar sikala od jeze! Nikoli več ne bo prestopila našega praga. BAN: To bo samo v pokoj moji duši. Resni časi so! Treba se je posvetiti vladanju. Dežela mora priti do miru in reda, cerkev do spoštovanja.

ALAPIČ: Malo življenja vam bo ostalo zase. ALAPIČ: Veselim se tega!

ALAPIČ: Sicer ste si ga dovolj privoščili v preteklosti. Banica Erdő...

BAN: Zdaj bom ljubil življenje s povsem druge strani. Čutim v sebi ogromno moč in radost nad tem, kar pride. V tem trenutku začnem izvajati sklepe tridentinskega koncila. Dosledno in neizprosno!

ALAPIČ: Cerkev je neizmerna in neizčrpna sila!

BAN: Zato, ker je božja ustanova, in kar je božje, je večno in nepremagljivo. Treba je, da si s pomočjo božje besede spet pridobimo ljudstvo. To ljudstvo je dobro, delavno, zdravo, samo voditi ga je treba. Ali veš kakšen načrt imam?

ALAPIČ: Zelo sem radoveden.

BAN: Sovražnika najlaže premagaš z njegovim orožjem.

ALAPIČ: Torej?

BAN: Z izkupičkom iz zaplenjenih lutrovskih posestev bomo tiskali nabožne knjige v ljudskem jeziku.

ALAPIČ: To delajo lutroveci!

BAN: Knjige bodo pisane v našem duhu!

ALAPIČ: Nevarno početje! Širili boste pismenost!

BAN: Ali mislite, da naše knjige ne bodo tako močne, da bi ne mogle premagati krivih? Hkratu bomo z vso strogostjo preganjali novoverške knjige. Vse morajo v ogenj!

ALAPIČ: Prevzvišeni, pomladili ste se. Kar plamt iz vas!

BAN: To je radost pred velikim delom!

ALAPIČ: Tahi vas ne bo pozabil. Prehudičili ste hudiča samega!

BAN (z nasmeškom): Kako to misliš?

ALAPIČ: Saj me razumete! (Zvito.) Toda midva ostaneva zaveznika.

BAN: Vsekakor.

ALAPIČ: Dežela potrebuje krepkega vodstva. Cesarja in nadvojvodo moramo kolikor mogoče držati ob strani in vaše ime bo zapisano z zlatimi črkami v zgodovino te dežele, ki ste ji bili škof in ban.

BAN (se nasmehe): Hvala ti, Alapič!

6

KANONIK (vstopi. Za njim Sekelj): Pravkar je prihitel sluga s poročilom, da je Tahiya od razburjenja zadela kap. (Ban in Alapič se spogledata.)

BAN: Ali je mrtev?

SEKELJ: Ni.

ALAPIČ: Škoda!

BAN: Ne želi smrti svojega bližnjega!

ALAPIČ: To velja tudi za vas, prevzvišeni!

SEKELJ: Na cesti se je obrnil proti banski palači, ji zažugal in jo hotel preklesti, a je prej omahnil.

BAN: Kazen božja! (Kanonič): Tudi ti si zapomni to! Treba je zdržati do konca! Kdor zdrži, zmaga! Ti si se zaletel, zdržal nisi.

KANONIK: Ali naj pošljem duhovnika k Tahiya?

ALAPIČ: Vrgel ga bo čez prag.

BAN: Ne bo ga! Naša dolžnost je, da rešimo njegovo dušo pred pogubljenjem.

KANONIK: Najbolje je, da greste sami! (Ban in Alapič se spogledata.)

BAN: Prav imaš! (V tem trenutku prihitel Gregorijanec.)

7

GREGORIJANEC: Ne hudajte se! Nisem kriv! Nožina in trije puntarji so ušli!

SEKELJ: Res? Kdaj?

ALAPIČ: Vedno sem te opozarjal na stražo...

GREGORIJANEC: Nekdo jih je opijani!

BAN: Kaj pravita stražarja? (Kanonič stoji molče ob strani. Očividno mu je prav, da so ušli.)

GREGORIJANEC: Zbežala sta z njimi. U-skokali!

ALAPIČ: Nožinove zveze! SEKELJ: Neverjetno!

GREGORIJANEC: Kje neki so dobili vino?

BAN (Gregorijancu): Zasleduj jih s konjeniki, Alapič bo podvojil stražo...

SEKELJ: Zakaj?

GREGORIJANEC: Kaj če so ujetniki v zvezi z Gregorijcem? S Tahiyeveci smo navzkriž in če ponoči kakšna tolpa napade jetnišnico in o-svobodi jetnike...

ALAPIČ: Prav gotovo imajo nekaj za hribom!

BAN (zamišljeno): Jutri dopoldne!

KANONIK: Nedelja je, prevzvišeni!

BAN: Pustna nedelja! Kakor nalašč! Pri rani maši bomo razglasili Gubčovo kronanje. (Kanonič.) Ti boš spovedal Gubca in Pasanca ter ju spremljal na zadnji poti! (Komorik vstopi.)

KANONIK: Samo tega ne, prosim!

BAN: Ukazujem!

ALAPIČ: Zdaj mora vsak na svoje mesto! (Odidejo. Komorik jim je odprl vrata in jih za njimi zaprl. Takoj nato je skočil k oknu in pogledal dol. Vstopil Sekelj.)

SEKELJ: Kje stoji konj?

KOMORNIK: Spodaj pod levim oknom! Bežite! Lahko vas izsledijo!

BAN (nenadoma vstopi): Luka! A, saj si tu!

KOMORNIK (skuša zakriti zadrego): Gospod baron je izgubil...

BAN: Prinesi mi stolo! (Zapre vrata.)

KOMORNIK: Takoj! Na hodniku Gregorijancem glas: "Kje je? Glejte, da ne uide!"

KOMORNIK: Skočite skozi okno! (V tem trenutku vstopi Gregorijanec.)

GREGORIJANEC: Zdaj te imamo! Ti si jim pomagal! (Komorniku) Zgrabi ga! (Komorik je res skočil za Sekeljem, a samo na videz. Sekelj je med tem že skočil skozi okno. Istočasno prideta ban in Alapič.)

ALAPIČ: Ali je ušel?

GREGORIJANEC: (pri oknu): Vašega konja je zajahal. Za njim! (Odhitel. Komorik gleda skozi okno.)

BAN: Kdo?

ALAPIČ: Pridem na dvorišče in vidim, da so osedlali Sekeljevega konja! Takoj se mi je zdelo sumljivo! Naročili ste, naj ostane v hiši!

BAN: Kdo ga je ukazal osedlati? (Komorik se hoče zmuzniti.)

(Dalje prihodnjik.)

Nace Zlemberger:

Zgodba iz rudarskega življenja

Stari rudarji, ki so delali na Gornjem Stajerskem v Segrabnu, se gotovo spominjajo cerkve sv. Vida, ki je stala na solnčnem bregu v Falspergu med Segrabnom in faro Pronleb, do katere je bilo pol ure hoda, do Leobna pa eno uro.

Pred petdesetimi leti so rudarji delali še po 12 ur na dan in zaslužili komaj po dve kroni. Brigali se niso za nobeno drugo stvar kakor za cerkev in delo. Uživali so le slabo hrano in pili slabo žgano pijačo — jeruš. Ob nedeljah so radi hodili k maši in v nabiralnik spuščali desetice z upanjem, da jih bo bog obvaroval nevarnosti in nesreče. Na dan sv. Barbare so v paradi korakali v cerkev in pri ofru nekateri darovali tudi cel goldinar. Slednja zgodba se je zgodila leta 1902.

Cerkve sv. Vida v Falspergu, katere ni več, je bila opremljena s tremi težkimi zvonovi, orglami in drugo cerkveno ropotijo. Kot Falspergu na zgradnjo tudi tisti podružnica, je spadala v faro Pronleb.

IV tistih časih je v Pronlebu župnikoval star mašnik, ki se je bal knapov. Večkrat je rekel, da so knapje hudi ljudje. Večkrat se spuntajo, kar je smrtni greh. Imajo se dobro, ker pozimi delajo lepo na toplem in poleti na hladnem. Ne boje se nič, da bi jih bog kaznoval. Tako je modroval župnik.

Vsako leto na Vidovo nedeljo je bilo v Falspergu žegnanje s procesijo sv. rešnjega telesa. Tudi omenjenega leta so bili taki obredi, katere je prišel opraviti stari župnik iz Pronleba. Bil je lep solnčni dan. Topel so pokali in privabili veliko ljudi. Največ je bilo knapov. Ker ni bilo v Falspergu nobene gostilne, so prišli gostilničarji iz mesta, postavili stojnice in točili pijačo. Pripravili so tudi pod za ples.

Pri takih slavnostih se pa zberejo neke sorte ljudje, katerim ni nič za vero ne za delavsko organizacijo. Njim je le za pijačo, šale in kvante, ob pondeljkih pa navadno ne delajo in imajo navadno "plavega". Po nemški smo jim rekli "kibicarji."

Te vrste ljudje so se zbrali v Falspergu na žegnanju tudi tisti čas. Bili so večinoma češki Nem-

ci. Gostilničarjem je bilo preprovedano točiti pijačo ob času maše in procesije. "Kibicarji" pa so jo vseeno dobili pri nekem gostilničarju pod pogojem, da jo gredo pit v tik stoječi srazekov gozd. Ko so imeli v roki liter vina, nekdo predlaga: Sedaj pa mi pojdemo v cerkev, ker so šli drugi ven. Rečeno, storjeno.

Zvratijo se v svojo procesijo in jo mahnejo v cerkev sv. Vida. Šli so v zakristijo in se našemili v mašniško oblačilo. Enega najbolj neumnega so oblekli v dolgo belo srajco, na rame natkali plašč, na glavo trikotno kapo, v roke pa dali kelih, da je izgledal pravi — "kibic" po nemškem paragrafu 13. Ker ga niso nič spodrecali, sta morala dva ob strani srajco gor držati, ko sta ga spremljala k oltarju. Igrali so "mašo z leviti" in iz kelihov vino pili brez primešavanja vode. Dva pa sta se spravila na kor, da sta na orgle pritiskala in šalam odpevala. V cerkvi ni bilo drugega kakor par starih, napol slepih in gluhih ženik, ki so se križale in na prsi trkale. Ostale so v cerkvi, namesto da bi bile šle z drugimi verniki v procesijo.

Stari župnik je zunaj počasi nosil monstranco v procesiji, ki

se je vila po bregovih od kapelice do kapelice, ki so bile zgrajene za take slavnosti. Po teh kapelicah je pel evangelij in ni nič slutiti, da se v cerkvi vrši "maša z leviti".

Po končanih obredih zunaj in v cerkvi se je cerkovnik jezil na "vindiše ksindel", ker so mu v zakristiji vse preobrnilli in razmetali. (Ako so Nemci zakrivali kakšno tako stvar, so vse na "vindišarje" zvrnili. Beseda "vindišer" je psovka na Slované. Tako je bilo takrat, sedaj pa je gotovo še slabše.)

Še tisto leto so se pokazale velike razpoke v zidovju cerkve v Falspergu, zvonik pa se je nagnil na stran. Vse to se je zgodilo, ker so pod cerkvijo izkopali premož in v premožovniku slabo "zaferzicali". Ko so to tamonjski kmetje opazili, so iz zvonika vzeli zvonove, pobrali iz cerkve, kar se je dalo vzeti, razdrli orgle in vso ropotijo spravili na neko štal, tudi sv. Vida. Župnik v Pronlebu je vzel druge boljše reči, zvonove pa so za silo obesili na drevesa, da so lahko zvonili.

Potem so obvestili premožovno družbo, naj cerkev zruši, ker je nevarnost, da se otrokom, ki so se navadno igrali okrog cerkve, lahko nesreča pripeti.

Ravnatelj družbe po imenu Ludvik Šterbar in po rodu češki Nemec, je okoličanom napravil veliko zabavo s cerkvijo. Ukazal je cerkev podminati, to naznanil v lokalnem listu, sporočil na županstvo, da je dalo na župansko desko naznanilo, kateri dan in uro se bo v Falspergu cerkev z minami zrušila. Ljudje so bili opozorjeni, naj se varujejo in tisti čas daleč proč drže.

Prišel je določeni čas. Vse je bilo pripravljeno. Žice so bile napeljavane od min v električno baterijo. Ljudje so stali daleč naokoli. Bilo jih je dvakrat toliko na zadnjem žegnanju in z daljnogledi opazovali. Pred razstrelbo se je oglašil zvon, ki je dal opozorilo ljudem. Ravnatelj je pritisnil na baterijo, da so se vse mine hkratu užgale. Silno je zagrmelo in cerkev z zvonikom vred je bila v par sekundah v razvalinah.

Premogovna družba (Alpine-mondatgesellschaft) je bila pripravljena kmetom novo cerkev postaviti na bolj trdnem prostoru. V Gradcu se je s škofom pogodila in mu izplačala 50.000 kron, da bo že sam skrbel za cerkev. In pri tem je ostalo.

Ko so kmetje izvedeli, da je škof prejel omenjeno vsoto za zgraditev nove cerkve, toda o kakšni gradnji ni bilo nobenega sluh, je završalo med njimi. "Ferfluht nahamol, kaj je to za en taffel, da se škof nič ne briga," se je slišalo med njimi. Ključarji so se dogovorili in šli v Gradec do škofa.

Škof jih je lepo podučil in potrošal, kakor to zna le vsak škof. Po cerkvenih zapovedih je cerkev škofova last, jim je povedal. Če hočete zgraditi novo cerkev, jo postavite sami. Obrnite se do premogarske Bratovske skladnice za posojilo, jim je svetoval. Ker so prejšnjo cerkev knapje izpodkopali, bodo tudi za novo dali denar. Za to jim v stranskem oltarju postavite sv. Barbaro, ki je njih pomočnica. S temi nasveti so se ključarji vrnili od škofa.

Tisti čas sem bil v odboru Bratovske skladnice. Ravno tako so bili vsi drugi odborniki člani socialdemokracije. Naš načelnik je bil Luka Murko, človek velike sposobnosti in neustrašen borilec za delavske pravice. Kakor mnogo drugih, je potem tudi on prišel v Ameriko. Prejšnje čase se je večkrat oglašil z dopisom v Prosveti. Umrl je pred nekaj leti v Hudsonu, Wyoming.

Nekega dne nas pokliče ravnatelj v pisarno, kjer smo zagledali cerkvene ključarje iz Falsperga. Nam so predložili vse tako kakor jih je škof podučil. Toda naš Murko jih je še bolje podučil. Rekel jim je, da denar Bratovske skladnice je nabran za invalide, stare in onemogle, za vdove in bolne, za cerkev pa iz Bratovske skladnice ne damo nobenega vinarja. Nam je vseeno, če sv. Barbara še kdaj stoji v kakem oltarju ali ne. Ravnatelj jim je povedal, da je družba že odštela denar škofu in da nimajo več kaj iskati pri nji.

Člani unije gledaliških igralcev piketirajo neko trgovino v San Franciscu, kjer so kleriki zastali.

Odšli so kot hlapec Jernej.

Praznovanje sv. Barbare smo odpravili s tem, da nismo hoteli tehantu plačati 50 kron iz Bratovske skladnice za mašo z leviti. Posebej je ob takih prilikah kajpada dobil še lep kupček svetlih kron pri ofru, tako, da se mu je sv. Barbara že izplačala. Naravno je, da smo se mu z našim uporom silno zamermili. Nam je potem kljuboval in sabotal na vseh koncih in krajih s svojo organizacijo krščanskih socialcev.

Dobro se še spominjam, ko smo pri neki seji sklenili, da se mora za pogrebe polovico manj plačati iz Bratovske skladnice. Šli smo v farovž do tehanta. Nas je spremljal ravnatelj družbe, ki nas je predstavil. Načelnik Murko je v izbranih besedah razložil tehantu sklep seje. "Za naprej bomo plačevali polovico manj za pogrebe, če ste zadovoljni. Če pa niste, tedaj bomo pa plačevali kot je predpisano v štolniškem zakonu, kar bo še manj," je rekel Murko.

Tehant se je ultimata prestrašil. Nemač časa je molčal, prestopil par korakov, potem pa se obrne k nam in spregovori v nemškem jeziku: "Možje, lepo vas prosim, dajte še eno krono več za vsak pogreb," nam pravi. Z nasmehom smo se spogledali in pritrdili, da smo pripravljene primakniti še eno krono, in se hitro odpravili. Zunaj nas je ravnatelj pohvalil, da smo dobro opravili. Seveda smo se med sabo smejali, češ, da smo upoštevali sveto pismo, ki pravi: Kdor prosi, naj se mu prošnja usliši.

Ko sem bil leta 1914 v stari domovini, sem bil tudi v Leobnu. S prijateljem sva šla čez lepi smrekov gozd v Falspergu. Razvaline cerkve sv. Vida so bile zaraščene z robidovjem. Za zvonove so bili napravili nizek lesen stolpič, da niso več na drevesih viseli. Sv. Vid je pa še na štali ležal — mogoče leži tam še danes, ako ni bil že na ogenj obsojen.

Ko so knapje v Segrabnu premož izkopali, so se počasi izselili ob reki Muri proti mestu Pruko de Muri.

HUMOR

Indijanec v vele mestu

Neki mehiški Indijanec, ki ni nikoli zapustil svojega rojstnega kraja, je prišel nekega dne v velikansko mesto in tam spoznal vele mestna čudeša. Začuden je opazoval tekočo toplo in mrzlo vodo in razsvetljavo v svoji hotelski sobi. Najbolj se je pa čudil telefonu.

"Ali je mogoče?" je vprašal. "Če govorim sem noter, lahko naročim vse, kar potrebujem? Recimo par čevljev?"

Sluga je pritrdil: Indijanec je dvignil slušalko. Toda že po prvih besedah hišne telefonske centralne je s strahom vrgel slušalko na mizo.

"My God! je vzkliknil. Še niti povedal nisem, da bi rad čevlje, pa so me že vprašali: 'Katero številko, prosim?'"

Škotska

Pred mnogimi leti je prišel neki Skot v Berlin. Koračil je skozi Brandenburški slavalok in je izgubil groš. Skot je dve uri iskalo. Naposled je poklical nekega stražnika na pomoč. Toda groša nista mogla najti. Zelo žalosten je odpotoval Skot nazaj na

Škotsko in je pri slovesu rekel stražniku: "Če ga boste kdaj našli..."

Cez deset let je prišel Skot spet v Berlin. Prva njegova pot je veljala Brandenburškemu slavaloku, kjer je pred desetimi leti izgubil svoj groš. Delavec je prav tam kopali globoko jamo. Skot je osramočen obstal, češ: "Nikar, gospodje! To pa res ne bi bilo treba — zaradi tistih bore deset pfenigov!"

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Odstranjevanje madežev

Madeže od rdečega vina remo najprej z razredčenim ritom. Nato jih držimo gorečega žvepla.

Madeže od kave in mleka močimo z glicerinom in namijemo.

Madeže od jajca, kake čokolade namočimo z benzinom nato izperemo.

Naročite Mladinski list boljši mesečnik za slovensko mladino!

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni nima. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri assessmentu \$1.20 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. O listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Ciceron in Chicago je...
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in.....
2 tednika in..... 9.60	2 tednika in.....
3 tednike in..... 14.40	3 tednike in.....
4 tednike in..... 19.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... 24.00	5 tednikov in.....
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnili:—Vselej kakor hitro katari tak članov preneha biti S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo sahval sam svoj tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storite, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime.....Čl. družina št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. družina št.....

3).....Čl. družina št.....

4).....Čl. družina št.....

5).....Čl. družina št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časopise, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJO TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne čene zmerno, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustrezna pojasnila